

RÅDMANNENS FORSLAG

7 Bymiljø og utbygging

Gjennom revidering av klima- og miljøplanen skal kommunen tilrettelegge for å ta hensyn til klimautfordringene. De lokale, direkte klimagassutslippene i Stavanger er i hovedsak knyttet til transport og bruk av fossil energi. Arbeidet med å redusere energiforbruket i den kommunale bygningsmassen fortsetter.

Kommunale bygg og anlegg må ha god teknisk standard. Økonomisk handlingsrom og helhetlige prioriteringer avgjør rekkefølgen av vedlikeholdet, og hvor raskt det bygningsmessige vedlikeholdsetterslepet kan reduseres.

7.1 Innledning

7.2 Juridisk

7.3 Miljø og renovasjon

7.4 Stavanger eiendom

7.5 Park og vei

7.6 Idrett

7.7 Vann og avløp

7.8 Plan og anlegg

RÅDMANNENS FORSLAG

« 7 BYMILJØ OG UTBYGGING

7.1 Innledning

Bymiljø og utbygging har ansvar for å gjennomføre kommunale investeringer. Det er avgjørende at kommunen til en hver tid har kapasitet og kompetanse til å håndtere endringer og å gjennomføre de prosjektene som prioriteres på en god måte.

Stavanger kommune skal i planperioden revidere klima- og miljøplanen. For å nå målene og forpliktelsene i planen, vil det være helt avgjørende å ta hensyn til klimautfordringene i all planlegging, i alle investeringer og i driftsoppgavene. Samtidig utformes en politikk som legger til rette for at kommunens innbyggere også bidrar til å nå målene. Her er gjennomføring av Bypakke Nord-Jæren kritisk viktig. Også fortsettelsen av kommunens sykkelsatsing skjer i samspill mellom kommunes tilrettelegging og innbyggernes atferdsendring.

Triangulum

Triangulum er Stavanger, Manchester og Eindhovens felles prosjekt for å utvikle smarte løsninger for framtidens bærekraftige byer.

Dette er et prosjekt i EUs satsing på smarte byer og samfunn. Triangulum går over fem år og er en del av Horisont 2020-programmet.

Les mer [her](http://www.stavanger.kommune.no/triangulum). (<http://www.stavanger.kommune.no/triangulum>)

Stavanger kommunes bidrag i det europeiske fyrtårnprosjektet Triangulum skal fullføres i planperioden. En sentral skal forsyne tre av kommunens administrasjonsbygg i sentrum med energi som hentes fra en avløpstunell.

Bymiljø og utbygging har markert Vann- og avløpsverkets 150 års jubileum i 2016. Det viktigste jubileumsprosjektet er gi Vålandsbassengene tilbake til byens befolkning. Prosjektet viser verdenen under bakken som må til for å få en by til å fungere.

For å opprettholde gode tjenester, vil det være behov for flere som tar fagutdannelse og høyere utdannelse innen kommunaltekniske fag. Avdelingen bruker smartteknologi til å stimulere til økt rekruttering av slike fag.

RÅDMANNENS FORSLAG

« 7 BYMILJØ OG UTBYGGING

7.2 Juridisk

Tjenestebeskrivelse

Juridisk er en stabsfunksjon som driver intern rådgivning til avdelingene i Bymiljø og utbygging (BMU) og til Kultur og byutvikling (KB).

Juridisk har en rekke oppgaver knyttet til kjøp, salg og innleie av fast eiendom, grunnverv og ekspropriasjon, momsavtaler og utbyggingsavtaler.

Juridisk har ansvar for å håndheve kommunens alkohol- og skjenkepolitikk, og er faglig sekretariat for klagesaker som skal behandles av Stavanger kommunes klagenemnd.

Prioriterte oppgaver i planperioden

Videreføring av Friområdeprosjektet

Juridisk har prosjektlederansvar for [Friområdeprosjektet](http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Natur-og-miljo/Frluftsliv/Friomradeprosjektet/) (<http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Natur-og-miljo/Frluftsliv/Friomradeprosjektet/>). Dette skal sikre befolkningen tilgang til friområder i kommunen. I perioden vil kommunen arbeide videre med realiseringen av tursti i Gauselvågen.

Grunnverv til gang- og sykkelvei

Juridisk bistår Plan- og anleggsavdelingen med grunnverv til opparbeidelse av gang- og sykkelveier. Prioriterte prosjekter i planperioden er gang- og sykkelvei i Krossbergveien og langs Gamleveien.

Salg og innleie av eiendommer

Bystyret har vedtatt at Norges Bank-bygget skal selges, det vil trolig skje i 2017. Juridisk avdeling arbeider også med å skaffe tomt til ny skole på Storhaug. I planperioden skal det også skaffes leielokaler til ulike virksomheter i Levekårsavdelingen i kommunen.

Stavanger kommune har inngått en rekke festeavtaler med private barnehager som løper ut i kommende planperiode. Juridisk vil sette i gang arbeidet med å få revidert avtalene.

Ivareta kommunens interesser og utvikling i Stavanger Forum

Stavanger kommune eier flere bygninger i Stavanger forum-området. Kommunen har interesse i at bygningene brukes i henhold til formålet, som er messe, konferanse og idrett. Kommunen har også en interesse i at de ubebygde delene av området driftes og vedlikeholdes etter en helhetlig plan. Juridisk vil bistå med å revidere og utarbeide nye avtaler i området.

Tilrettelegge for utvikling av hotelltomt i Bjergsted

Hotelltomten i Bjergsted er i dag et sameie mellom Stavanger kommune og Stavangerregionen Havn IKS. Det er enighet om at Stavanger kommune skal være avtalepart overfor Base Property, som skal utvikle et hotell i området. Juridisk avdeling vil ha ansvar for å erverve grunn og rettigheter fra Stavangerregionen Havn og inngå utbyggingsavtale med Base Property AS.

Videreføring av kommunens engasjement i Urban Sjøfront

Urban sjøfront er det første store sentrumsnære transformasjonsområdet i Stavanger. Tidligere var det

et industriområde som nå er erstattet av boliger og næring. Stavanger kommune har tatt et overordnet ansvar for infrastrukturbyggingen, mot at grunneierne betaler økonomiske bidrag til dette. Juridisk sitt engasjement med inngåelse av utbyggingsavtaler videreføres i planperioden

Budsjettramme for Utbygging og juridisk 2017-2020

Linjenr		2017	2018	2019	2020
	Opprinnelig vedtatt netto budsjettramme 2016	7 215	7 215	7 215	7 215
Endringer:					
197	Etablering Stavanger utvikling KF, reduserte husleieinntekter	4 070	4 070	4 070	4 070
Korrigert netto budsjettramme 2017-2020		11 285	11 285	11 285	11 285

Tabell 7.1 Budsjettramme for Utbygging og juridisk 2017-2020, tall i 1 000 kr

Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2016.

RÅDMANNENS FORSLAG

« 7 BYMILJØ OG UTBYGGING

7.3 Miljø og renovasjon

Tjenestebeskrivelse

Miljø- og renovasjonsavdelingen arbeider med tema relatert til miljø og bærekraftig utvikling og er rådgiver og pådriver for at miljøtiltak gjennomføres som en del av den daglige planleggingen, forvaltningen og driften i kommunen.

Klima- og miljøplan 2010-2025 (http://www.stavanger.kommune.no/Documents/Natur%20og%20milj%C3%B8/Aktuelt/Klima-ogmiljoplan2010-2025_190510_rev_zip.pdf) er det overordnede dokumentet for arbeidet. Avdelingen har også ansvar for prosjektet **Forurenset sjøbunn** (<http://www.stavanger.kommune.no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Natur-og-miljo/Ren-og-sunn-by/Forurenset-sjobunn/>) og å tilrettelegge tiltak for bedre luftkvalitet.

Avdelingen har ansvar for at innbyggerne i Stavanger har kostnadseffektive og miljøvennlige avfallstjenester. Avdelingen har ansvar for all innsamling av husholdningsavfall og driver informasjons- og motivasjonstiltak for avfallsminimering og økt kildesortering. Renovasjonsenheten er også myndighet i saker knyttet til forurensning og forsøpling. Avdelingen kjøper inn alle innsamlings- og behandlingstjenester fra private eller interkommunale avfallsselskap. Tjenesten er gebyrfinansiert.

Prioriterte oppgaver i planperioden

Revidering av klima- og miljøplan

Klima- og miljøplanen skal revideres i løpet av planperioden. Målsetninger og tiltak innen de ulike temaområdene skal fastsettes, og måleindikatorene for rapportering på klima- og miljøområdet skal videreutvikles.

Lokalt miljøengasjement

Arbeidet i Agenda 21-utvalget, som arbeider for å fremme lokalt miljøengasjement, videreføres. Samarbeid på tvers i kommunen og eksternt med bedrifter og andre aktører, blant annet Fylkeskommunen, skal fremme kollektivtransport og øke andel syklende og gående, blant annet gjennom tiltaket **HjemJobbHjem** (<https://www.hjemjobbhjem.no/>).

Arbeid med miljøsertifisering av virksomheter videreføres, med Grønt Flagg-ordningen for skoler og barnehager og Miljøfyrtårn for andre virksomheter. Avdelingen arbeider for miljøriktige løsninger ved å gi veiledning og støtte internt og eksternt og gjennom inspirasjonsarrangement. Ett av disse er Miljøsøndag, som gjennomføres i september hvert år.

Forurenset sjøbunn

Det skal planlegges og gjennomføres tiltak for reduksjon av forurensning fra sjøbunn i definerte havneområder i Stavanger. I området ved Bangarvågen på Hundvåg skal bunnen dekkes til med Ryfast-masser. Kartlegging av forurensning i havnebassenget fortsetter for å samle kunnskap som skal gi grunnlag for anbefalinger om flere tiltak. Arbeidet er støttet av Miljødirektoratet.

Luftkvalitet

Arbeid for å sikre god luftkvalitet videreføres. Kommunen vil søke samtykke hos Veidirektoratet for innføring av forskrift om piggdekkgebyr og tilrettelegge for en ordning med pant på gamle vedovner.

Internasjonalt miljøengasjement

Avdelingen deltar i internasjonalt samarbeid, blant annet knyttet til klimakvoteprojektet og samarbeid med vennsbyene. Kommunen vil også delta i nettverkssamarbeid, blant annet gjennom medlemskap i Eurocities.

Overgang til sorteringsanlegg for avfall

I forbindelse med at IVAR, i planperioden, setter i gang prøvedrift av det nye sorteringsanlegget for restavfall på Forus og biogassanlegget for organisk avfall på Grødal i Hå, vil renovasjonsenheten planlegge og gjennomføre omlegginger for innsamlingen av husholdningsavfall i kommunen. De offentlige ubetjente miljøstasjonene vil bli avvirket når sorteringsanlegget settes i drift. Glass kan ikke bli sortert ut ved det nye anlegget, så en effektiv innsamlingsordning for glassfraksjonen vil bli etablert.

Henteordningen for avfall

Renovasjonsenheten drifter henteordningen [hentavfall.no](http://www.hentavfall.no) (<http://www.hentavfall.no/>) der abonnenter kan bestille henting av grovavfall, hageavfall, tøy og farlig avfall. Ordningen skal utvikles videre i planperioden.

Informasjonsarbeid

En rekke informasjonstiltak for avfallsminimering og økt kildesortering i dialog med nabokommuner og IVAR vil bli gjennomført i forkant av at sorterings- og biogassanlegget settes i drift. Konseptet Repair café skal utprøves, og digitale løsninger for effektiv og god innbyggerdialog skal videreutvikles. Avdelingen vil også delta i nasjonale og internasjonale prosjekt som Smart Cities.

Budsjettramme for Miljø 2017-2020

Linjenr		2017	2018	2019	2020
	Opprinnelig vedtatt netto budsjettramme 2016	4 673	4 673	4 673	4 673
	Endringer:				
191	Redusert støtte til Grønn by	-50	-50	-50	-50
192	Effektiviseringskrav Miljø	-170	-170	-170	-170
193	Panteordning gamle vedovner	0	5 000	5 000	5 000
194	Tilskudd til Ullandhaug økologiske gård	4 000	0	0	0
195	Piggdekkgebyr	-5 000	-8 000	-8 000	-8 000
196	Revisjon klima- og miljøplan	500	0	0	0
	Korrigert netto budsjettramme 2017-2020	3 953	1 453	1 453	1 453

Tabell 7.2 Budsjettramme for Miljø 2017-2020, tall i 1 000 kr

Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2016.

Budsjettramme for Renovasjon 2017-2020

Linjenr		2017	2018	2019	2020
	Opprinnelig vedtatt netto budsjettramme 2016	140	140	140	140
	Endringer:				

Linjenr		2017	2018	2019	2020
255	Økt leveringsgebyr og mengde til IVAR	800	2 300	3 800	4 500
256	Renovasjonen IKS og Norsk gjenvinning, volumøkning	2 855	5 252	7 992	11 767
257	Kalkulerte finanskostnader	168	169	152	132
258	Reduksjon av innkjøpte varer og tjenester	-20	-1 436	-823	-135
259	Gebyrer/generell gebyrøkning	-3 390	-7 700	-12 300	-16 720
260	Bruk/avsetning til selvkostfond	-1 163	665	429	-294
261	Skadedyrbekjempelse	750	750	750	750
	Korrigert netto budsjettramme 2017-2020	140	140	140	140

Tabell 7.3 Budsjettramme for Renovasjon 2017-2020, tall i 1 000 kr

RÅDMANNENS FORSLAG

« 7 BYMILJØ OG UTBYGGING

7.4 Stavanger eiendom

Tjenestebeskrivelse

Stavanger eiendom planlegger og gjennomfører alle bygge- og rehabiliteringsprosjekter knyttet til kommunale bygninger, med unntak av de kommunale boligene, som i 2016 ble skilt ut i et eget kommunalt foretak.

Forvaltningsdelen har ansvaret for drift og vedlikehold av hele bygningsmassen til kommunen, med unntak av boligene.

Drift – og energiseksjonen er ansvarlig for energiområdet og kompetanseoppbygging innenfor tekniske installasjoner og byggautomasjon.

Prioriterte oppgaver i planperioden

Fagsystem – eiendomsforvaltning

Oppgradering eller nyanskaffelse av fagsystem for eiendomsforvaltning for Stavanger eiendom og Stavanger byggdrift er en prioritert oppgave i planperioden. Høsten 2016 utlyses anbudskonkurranse om ekstern bistand til behovsanalyser og spesifikasjon. Våren 2017 vil anbudsevalueringer gjennomgå og en beslutning vil bli tatt medio 2017.

Vedlikehold av bygg

I Handlings- og økonomiplan 2016 – 2019 vedtok bystyret en opptrapping av vedlikeholdsbudsjettet fra og med 2016. Vedlikeholdet av kommunens bygg vil bli prioritert i størst mulig grad, slik at etterslepet på vedlikehold og framtidige merutgifter på grunn av verdiforringelse kan begrenses mest mulig.

I stats- og nasjonalbudsjettet for 2017 har regjeringen foreslått å bevilge kr 650 mill. til ny tiltakspakke for Sør- og Vestlandet, hvorav Stavanger kommune sin andel utgjør kr 81,3 mill. Med forutsetning at statsbudsjettet vedtas i henhold til framlagt forslag, foreslår rådmannen disponering av forventet tiltakspakke.

Historiske bygg – spesialisert vedlikehold

Stavanger eiendom har etablert en arbeidsgruppe som er i gang med å lage en sak om forbedringer rundt prosessene og gjennomføringsfasene ved vedlikehold av historiske bygg. Saken legges frem for kommunalstyret for miljø og utbygging ved utgangen av 2016.

Oppfylle dokumentasjonskrav

Dokumentasjonskrav er blitt en stadig større del av eiendomsforvaltningen. Frister gitt av tilsynsmyndigheter gjør at Stavanger eiendom også i kommende planperiode må prioritere å oppfylle nye forskrifter og tilsynskrav som kommer.

Eksempler er krav til energimerking, radonmåling, brannvern og tekniske installasjoner. Forskriftskrav til universell utforming vil også kreve mye ressurser fram mot 2029. Nye krav til dokumentasjon på sprinkleranlegg må oppfylles.

Oppdatere bygg til nye krav og behov

Både virksomheter og brukere av kommunale bygg har behov for at byggene tilpasses nye behov og krav, for eksempel på grunn av endrede pedagogiske metoder utløst av teknisk og teknologisk utvikling eller effektiviseringsbehov. En pågående fornying på sykehjemmene, avfallssystemer og sykesignalanlegg videreføres. Ellers vil de mest nødvendige og mindre kostnadskrevenne tilpasningstiltakene bli prioritert i perioden.

Stavanger eiendom vil sette inn ressurser på å følge nye krav til klimatilpasning og overvannshåndtering, både ved nybygging og ved ombygging og rehabilitering av eldre bygg.

Større byggeprosjekter

Stavanger eiendom gjennomfører flere store byggeprosjekter i perioden, herunder: Lervig sykehjem, Gamlingen, Madlamark skole, Gautesete skole, Hundvåg skole, Barnehagen Tasta, dobbelthall ved Hetlandshallen og rehabilitering og ombygging av Stavanger svømmehall og resten av Olav Kyrres gate 19.

Styrke anbudskompetansen

Stavanger eiendom arbeider kontinuerlig for å bli en enda bedre byggherre, blant annet gjennom å styrke bestillerkompetansen innen forskjellige modeller av både totalentrepriser og delte entrepriser. De forskjellige anbudsformene har ulike utfordringer, og det arbeides med å lage systemer som gjør at Stavanger kommune setter seg i best mulig stand til å bestille den varen kommunen ønsker å få levert, og se til at det som er bestilt blir levert som avtalt.

Energioppfølging i kommunale bygg

Arbeidet fortsetter med å redusere energiforbruket i kommunens bygningsmasse med energioppfølging og sentral styring fra driftssentralen. Stavanger eiendom vil i perioden prioritere å knytte flest mulig av kommunens bygg til denne sentralen. Energiforbruk og klimaregnskap skal kunne registreres for alle de tilkoblede byggene.

Triangulum: Ny energisentral

Driftssentralen i Stavanger eiendom vil i perioden gjennomføre Stavanger kommunes deloppgave i det europeiske fyrtårnprosjektet Triangulum. Målet er å etablere en ny energisentral i Olav Kyrresgate 19, svømmehallbygget, innen april 2017, der 75 prosent av energien skal være fornybar.

Budsjettramme for Stavanger eiendom 2017-2020

Linjenr		2017	2018	2019	2020
	Opprinnelig vedtatt netto budsjettramme 2016	-276 423	-276 423	-276 423	-276 423
	Endringer:				
225	Etablering Stavanger bolig KF, reduserte kostnader Stavanger eiendom	-182 816	-182 816	-182 816	-182 816
226	Etablering Stavanger bolig KF, reduserte inntekter Stavanger eiendom	264 280	264 280	264 280	264 280
227	Etablering Stavanger bolig KF, salg av brannsikringstjenester	-230	-230	-230	-230
228	Etablering Stavanger bolig KF, husleie fra Stavanger bolig KF	-820	-820	-820	-820
229	Etablering Stavanger utvikling KF, reduserte kostnader Stavanger eiendom	-200	-200	-200	-200

Linjenr		2017	2018	2019	2020
230	Etablering Stavanger utvikling KF, reduserte inntekter Stavanger eiendom	1 380	1 380	1 380	1 380
231	Etablering Stavanger utvikling KF, husleie fra Stavanger utvikling KF	-400	-400	-400	-400
232	Skadedyrbekjempelse	750	750	750	750
233	Økt vedlikehold for administrasjons- og formålsbygg	6 200	6 200	11 200	11 200
234	Forsikring bygg	200	400	600	800
235	Tiltakspakke økt sysselsetting	-6 750	-6 750	-6 750	-6 750
Driftskonsekvenser av investeringer:					
236	Driftskonsekvens av investering: Økte husleiekostnader grunnet rehabilitering av OK19	4 550	550	-2 300	-2 300
237	Driftskonsekvens av investering: Vedlikehold- og renholdsutgifter til nye bygg	10 550	24 500	28 000	31 000
Korrigert netto budsjettramme 2017-2020		-179 729	-169 579	-163 729	-160 529

Tabell 7.4 Budsjettramme for Stavanger eiendom 2017-2020, tall i 1 000 kr

Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2016.

RÅDMANNENS FORSLAG

« 7 BYMILJØ OG UTBYGGING

7.5 Park og vei

Tjenestebeskrivelse

Park og vei har ansvar for drift, vedlikehold og forvaltning av alle kommunale uteområder.

Det omfatter blant annet veier, gater, gatetun, turveier, sykkelveier, plasser, torg, friområder, parker, lekeplasser, naturvernområder, viltforvaltning, badeplasser, utendørs idrettsanlegg, nærmiljøanlegg og uteanlegg ved skoler, barnehager, sykehjem og bofellesskap.

Ansaret omfatter også vinterdrift og naturskjøtsel.

Park og vei planlegger, prosjekter og er byggherre for nye anlegg utendørs.

Avdelingen har ansvar for kommunens sykkel-satsing, driver Stavanger friluftssenter og Stavanger botaniske hage og forvalter kolonihagene og de offentlige småbåthavnene i kommunen.

Prioriterte oppgaver i planperioden

Friområdeprosjektet

Park og vei har ansvar for prosjektering, bygging av turveier og tilhørende tiltak i [Friområdeprosjektet](http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Natur-og-miljo/Frluftsliv/Friomradeprosjektet/) (<http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Natur-og-miljo/Frluftsliv/Friomradeprosjektet/>). En del krevende prosjekterings- og byggeoppgaver ligger foran oss i perioden.

Ny grønn plan for Stavanger

I kommuneplanen er det forutsatt at det skal utarbeides en ny grønn plan for Stavanger i løpet av kommuneplanperioden, muligens som egen kommunedelplan. Park og vei har ansvaret for å lede arbeidet. Planen skal blant annet behandle behovet for friområder og tilrettelegging, fastsette normer for dekning av aktivitetsanlegg, fastlegge prinsipper og muligheter for overvannshåndtering i grønne områder, fastsette forvaltnings- og skjøtelsesregler for landskapsparkene, de store naturlige friområdene og for de lokale naturvernområdene. Planen vil bli utarbeidet i nært samarbeid med Kommuneplanavdeling, Byplanavdeling, Vann og avløp, folkehelsekoordinator, miljøvernsjef og Forum for Natur og Friluftsliv (som inkluderer de fleste interesseforeninger innenfor natur og miljø). I en bred og åpen medvirkningsprosess vil blant andre bydelsutvalgene få en sentral rolle.

Rehabilitering skolegårder

Kommunen har et investeringsprosjekt for rehabilitering av skolegårder som går kontinuerlig. Hvilke skolegårder som skal prioriteres hvert år vedtas av kommunalstyret for miljø og utbygging etter at Kommunalstyret for oppvekst har godkjent prioriteringene.

Stavanger på sykkel

Sykkelseksjonen ([Stavanger på sykkel](http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Vei-og-trafikk/stavanger-pa-sykkel/)) i (<http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Vei-og-trafikk/stavanger-pa-sykkel/>) i Park og vei har som oppgave å lede Stavanger kommune sin satsing på å legge til rette for sikker og attraktiv framkommelighet for sykkel. Det skjer gjennom kampanjer og fysiske tiltak, som å fjerne hindringer for sykkel og å bygge og forbedre sykkelveier og sykkelfelt. Forslag til revidert sykkelstrategi vil bli lagt fram før 2017.

Rehabilitering av kunstgrasbaner

I løpet av 2017 vil Park og vei ha rehabilitert seks-sju baner i tillegg til de to som er tatt i 2016. Det er en stor og spennende utfordring å få dette til rent logistikkmessig når så mange baner skal rehabiliteres etter hverandre i løpet av så kort tid. Det vil framover være et jevnlig behov for rehabilitering av gjennomsnittlig tre kunstgrasbaner årlig.

Fullføring av Tasta skateanlegg

Tasta skateanlegg, andre byggetrinn, blir ferdigstilt i 2017.

Forvaltningsplan for bytrær

I løpet av perioden skal det lages en fullverdig plan for forvaltning av bytrærne. Dette gjelder gatetrær, parktrær og trær som er viktige for bybildet.

Håndtering av overvann

Økende nedbørsmengder og -intensitet skaper store utfordringer med håndtering av overvann. Dette går i noen tilfeller ut over naboer til veier og friområder. Park og vei vil derfor samarbeide med Vann og avløp for å finne løsninger både for fordrøyning og flomveier.

Øke bruken av friområder og turveier

Stavangers sammenhengende grøntstruktur har, med turveier og aktivitetsanlegg, blitt en viktig arena for økt fysisk aktivitet, mer trivsel og bedre folkehelse. Park og vei skal sammen med folkehelseforvaltningen og frivillige tilrettelegge for et enda mer attraktivt tilbud, slik at bruken øker. Det samarbeides blant annet med private selskap om utvikling av digital veivisning for turveier og andre innretninger for fysisk aktivitet og naturopplevelse i Stavanger kommune. Levekårsløftet i Storhaug bydel og videre utvikling av 52 hverdagsturer er en del av dette

Utskifting av gatelyslamper med kvikksølvlamper

I løpet av perioden skal alle kvikksølvdamplamper i gatebelysningen skiftes ut med LED og smarte løsninger. Tiltaket er støttet av Enova, men fører til betydelig utgifter for Stavanger kommune.

Budsjettramme for Park og vei 2017-2020

Linjenr		2017	2018	2019	2020
	Opprinnelig vedtatt netto budsjettramme 2016	141 898	141 898	141 898	141 898
	Endringer:				
198	Biologisk mangfold	50	300	550	800
199	Drifts- og vedlikeholdsavtale med Lyse	100	200	300	400
200	Attende, Arboret og fliluftsområdene, øke tilskuddet i tråd med avtaler	150	300	450	600
201	Bidrag fra vertskommune under festival	-500	0	-500	0
202	Redusere tilretteleggingstilskuddet til fanefestivalene	-500	-500	-500	-500
203	Redusere bevilgningen for strakstiltak i skolegårdene	-300	-300	-300	-300
204	Redusert vedlikehold på vei	-500	-500	-500	-500
205	Overføring av investeringsmidler til drift samt reduksjon av sykkelseting og rehabilitering av friområder	2 000	0	0	0

Linjenr		2017	2018	2019	2020
206	Skadedyrbekjempelse	750	750	750	750
Driftskonsekvenser av investeringer:					
207	Framkommelighet	400	800	1 200	1 600
208	Trafikksikkerhet og miljø	300	600	900	1 200
209	Vedlikehold park, friområder og aktivitetsanlegg	200	400	600	800
210	Nye anlegg	600	1 200	1 800	2 400
211	Plasser, vei og torg ved Stavanger konserthus IKS	200	400	600	800
Korrigert netto budsjettramme 2017-2020		144 848	145 548	147 248	149 948

Tabell 7.5 Budsjettramme for Park og vei 2017-2020, tall i 1 000 kr

Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2016.

RÅDMANNENS FORSLAG

« 7 BYMILJØ OG UTBYGGING

7.6 Idrett

Tjenestebeskrivelse

Idrettsavdelingens oppgave er å legge til rette for idrettsaktivitet på kommunens utendørs idrettsanlegg, i idrettshaller, svømmehaller og skolelokaler.

Avdelingen fordeler treningstider til brukerne av anleggene. Avdelingen har også ansvar for å levere brukertjenester til idrettslagene og andre brukere, i forbindelse med ulike arrangement i idrettsanleggene.

Andre viktige oppgaver er å fordele ulike tilskudd og å gjennomføre behovsanalyser som grunnlag for politiske beslutninger om utbygging av nye idrettsanlegg.

Prioriterte oppgaver i planperioden

AktivBy som bookingsystem og informasjonsverktøy

Idrettsavdelingen vil videreutvikle bookingsystemet og informasjonsverktøyet [AktivBy](#)

(<https://aktivby.stavanger.kommune.no/>). Avdelingen er i dialog med Bergen kommune og Fjell kommune om et samarbeid, der avdelingen skal utvikle AktivBy til en felles løsning for bruken av idrettsanleggene.

Følge opp fagplanen for idrett 2014-2029

Idrettsavdelingen skal fortsette arbeidet for at kommunen bygger ut de nye idrettsanleggene som er vedtatt og prioritert i [Fagplan for idrett 2014-2029](http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Kultur-idrett-og-fritid/Idrett/?epslanguage=no) (<http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Kultur-idrett-og-fritid/Idrett/?epslanguage=no>). Svømmeanlegget Gamlingen åpner sommeren 2017. Fase 2 av skateparken på Tasta bygges i 2017. Garderober og klubbhus på Midjord åpner i 2017. Dobbelt idrettshall ved Hetlandshallen åpner høsten 2018.

Rehabilitering av de første kunstgressbanene er i gang

Stavanger kommune har startet opp rehabiliteringen av de første ni kunstgressbanene. De to første banene har fått nytt kunstgressdekke og er tatt i bruk. I løpet av 2017 vil de neste 6-7 banene få nytt kunstgressdekke. Idrettsavdelingen sin drift av disse banen vil bli lettere etter at banene har blitt rehabilitert.

Budsjettramme for Idrett 2017-2020

Linjenr		2017	2018	2019	2020
	Opprinnelig vedtatt netto budsjettramme 2016	127 473	127 473	127 473	127 473
	Endringer:				
212	Redusere tilskudd til idretten (drift av idrettsrådet)	-500	-500	-500	-500
213	Bortfall av leieinntekter ONS i 2017 og 2019	1 050	0	1 050	0
214	Økte billettinntekter i svømmehallene	-500	-1 000	-1 000	-1 000

Linjenr		2017	2018	2019	2020
215	Opphør av tilskudd til Beach volleyball World Tour Stavanger	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
216	Leieinntekter OTD i 2017 og 2019	-700	0	-700	0
217	Indeksregulering Oilers investa AS	150	250	350	450
218	Samdrift mellom svømmehall og idrettshall på Kvernevik og Hundvåg	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Driftskonsekvenser av investeringer:					
219	Billettinntekter på Gamlingen fra juli 2017	-1 100	-2 200	-2 200	-2 200
220	Hetlandshallen, dobbel idrettshall	0	800	2 000	2 000
221	Nye Gamlingen	2 900	5 000	5 000	5 000
222	Kvernevik svømmehall	1 050	1 050	1 050	1 050
223	Skateanlegg på Tasta	125	125	125	125
224	Reduserte inntekter i Stavanger svømmehall grunnet rehabilitering	2 500	2 800	0	-900
Korrigert netto budsjettramme 2017-2020		128 748	130 098	128 948	127 798

Tabell 7.6 Budsjettramme for Idrett 2017-2020, tall i 1 000 kr

Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2016.

RÅDMANNENS FORSLAG

« 7 BYMILJØ OG UTBYGGING

7.7 Vann og avløp

Tjenestebeskrivelse

Vann og avløp har ansvaret for Stavanger kommunes vann- og avløpsanlegg og tjenester, og for utbygging, forvaltning, drift og vedlikehold av anleggene.

Virksomheten er gebyrfinansiert med hjemmel i *Lov om kommunale vass- og kloakkanlegg*. Vann og avløp har også en rekke tilsynsoppgaver, og er organisert etter bestiller- utførermodellen. Plan- og anlegg har ansvar for prosjektering og bygging av investeringsprosjektene.

Langsiktighet og robuste, bærekraftige løsninger preger vann- og avløpssektoren. Oppgavene som prioriteres er vedtatt i *Hovedplan for vannforsyning, vannmiljø og avløp* (http://stavanger.kommune.no/PageFiles/15717/Hovedplan2011-2022_endelig.pdf), *årsplan* (<http://www.stavanger.kommune.no/PageFiles/15717/%C3%85rsplan%202016.pdf>) og gjennom overordnede pålegg og direktiver.

Prioriterte oppgaver i planperioden

Planer

Hovedplan for vannforsyning, vannmiljø og avløp vil bli rullert i perioden – og flere av de etterfølgende temaene vil bli behandlet i denne. Som oppfølging av eksisterende hovedplan arbeides det med å utarbeide en plan for separering og fremmedvannsreduksjon.

Klimautfordringer

Hypigere forekomster av store nedbørsmengder på kort tid gjør at avløpsnettets kapasitet oftere blir overskredet, og dette fører til flere oversvømmelser. Mer nedbør med høyere intensitet og stigende havnivå fører også til at overløpene oftere trer i funksjon og sjønære anlegg får større drifts- og vedlikeholdsutfordringer, i tillegg til at mer urensset spillvann (kloakk) havner i sjøen.

For best mulig sikring mot uønskede klimakonsekvenser, vil Vann og avløp arbeide for at avløpsnettets har god kapasitet, og at kommunen tar tilstrekkelig hensyn til flomveier og metoder for å fordrøye og forsinke avrenning. Dette arbeidet omfatter blant annet å beregne kapasitet i hele avløpsnettets for å finne sårbar områder. Geodata skal i samarbeid med Beredskap og Vann og avløp etablere et flomveikart med avrenningslinjer for hele kommunen. Kartet kan blant annet brukes i forbindelse med arealplanlegging for å identifisere problempunkter ved utbygging og redusere risiko for framtidige oversvømmelser.

Drift og vedlikehold av avløpsnettets

Vann og avløp følger opp avløpsforskriften, som er tilpasset kravene i EUs avløpsdirektiv. Den har innvirkning på alle aktivitetene til avløpsverket. Særlig gjelder dette kravene til:

- kapasitet på avløpsnettets og reduksjon av fremmedvann. Fremmedvann er overvann som utilsiktet havner i ledningsnettets.
- reduksjon av overløpsdrift og forurensende utslipp.
- oppgradering av avløpspumpestasjonene. Dette gir redusert utslipp og bedre arbeidsmiljø.
- fornying av i gjennomsnitt én prosent av avløpsledningene årlig.

God og sikker vannforsyning

For å opprettholde eller forbedre kvaliteten og sikkerheten i vannforsyningen, vil Vann og avløp arbeide for å:

- redusere vannlekkasjer og brudd på vannledninger
- intensivere arbeidet med rengjøring og sikring av ledninger og kummer
- fornye i gjennomsnitt én prosent av vannledningene årlig
- kontinuerlig vurdere og overvåke sikkerheten og kvaliteten i vannforsyningen.

Vannmiljø

Regional vannforvaltningsplan med tiltaksprogram og handlingsprogram er godkjent av Klima- og miljødepartementet 1. juli 2016. Forvaltningsplanen beskriver miljømålet for alle vannforekomstene i regionen og et tiltaksprogram for årene 2016 – 2021. Fristen for å oppnå en tilfredsstillende kvalitet for de fleste vannforekomstene våre er 2027, mens Hålandsvannet har fått utsatt frist til 2033.

Bærekraft

Vann og avløp bidrar til å redusere utslipp av forurensende stoffer til vannmiljøet. Derfor må fagavdelingen også arbeide for å redusere andre miljøskadelige utslipp som følge av egne aktiviteter. Viktige tiltak i perioden for å oppnå dette vil være å:

- redusere energiforbruket – både ved å bruke energieffektive løsninger og redusere vannmengder som pumpes.
- redusere transportbehovet og utslipp fra transport – blant annet ved å bruke mer miljøvennlige energikilder.
- vurdere valg av materiell og miljøbelastningen ved produksjon, montering, bruk og gjenbruk (livsløpsvurderinger)

Innovasjon

VA-verket vil fortsette samarbeidet med bransjeorganisasjoner og utdanningsorganisasjoner for å utnytte ny teknologi og utvikle smarte løsninger. Dette vil bidra til økt bærekraft, høyere effektivitet og bedre kontroll.

Gebyrgrunnlaget

I Stavanger er vann- og avløpstjenestene dekket 100 prosent gjennom gebyrinntekter. Gebyrgrunnlaget viser effekten av både driftsaktiviteten de foreslåtte investeringene for sektoren. Som medlem av IVAR IKS er gebyrgrunnlaget knyttet til kostnadene for å motta vann og levere avløp til IVAR. Som følge av store investeringer legger IVAR opp til en betydelig økning i gebyrnivå i planperioden. Det vil igjen påvirke Stavanger kommunes gebyrer.

Bemanning

I henhold til hovedplanen for vann, vannmiljø og avløp legges det opp til en bemanningsøkning for å ivareta de nye oppgavene og utfordringene som ligger blant annet i klimautvikling og overordnede krav og pålegg, som for eksempel EUs vanddirektiv. VA-verket er nøkternt bemannet sammenliknet med tilsvarende virksomheter i sammenliknbare kommuner.

Jubileumsprosjektet i bassengene på Vålandshaugen

I forbindelse med at Vann- og avløpsverket er 150 år i 2016, planlegger Stavanger kommune et vannsenter i de gamle vannbassengene ved Vålandstårnet. Dette skal bli en arena for underholdning, læring og historiefortelling, spesielt beregnet barn og unge. Planlagt åpning vil være i 2018.

Budsjettramme for Vann og avløp 2017-2020

Linjenr		2017	2018	2019	2020
	Opprinnelig vedtatt netto budsjettramme 2016	0	0	0	0
	Endringer:				
238	Fastledd, IVAR	836	3 361	5 209	8 935
239	Mengdevariabelt ledd, IVAR	844	3 360	4 914	9 178
240	Bemanningsøkning iht. hovedplan	350	700	1 050	1 400
241	Driftsutgifter/generell prisstigning	715	1 444	2 187	2 946
242	Avskrivninger	552	1 233	1 808	2 336
243	Renter restkapital	-977	-484	-112	215
244	Bruk/avsetning til selvkostfond	-2 320	816	589	3 672
245	Gebyrer/gebyrøkning	0	-10 430	-15 645	-28 682
246	Fastledd, IVAR	1 047	2 540	4 421	5 602
247	Mengdevariabelt ledd, IVAR	-200	1 795	3 210	4 330
248	Bemanningsøkning iht. hovedplan	350	700	1 050	1 400
249	Driftsutgifter/generell prisstigning	1 871	2 751	3 649	4 565
250	Avskrivninger	1 378	2 297	3 125	3 737
251	Renter restkapital	-2 544	-2 009	-1 491	-1 064
252	Bruk/avsetning til selvkostfond	-2 652	-8 824	-14 714	-16 994
253	Gebyrer/gebyrøkning	0	0	0	-2 326
254	Skadedyrbekjempelse	750	750	750	750
	Korrigert netto budsjettramme 2017-2020	0	0	0	0

Tabell 7.7 Budsjettramme for Vann og avløp 2017-2020, tall i 1 000 kr

RÅDMANNENS FORSLAG

« 7 BYMILJØ OG UTBYGGING

7.8 Plan og anlegg

Tjenestebeskrivelse

Plan og anlegg er en utførerorganisasjon med ansvar for prosjektering og bygging av offentlige vei-, vann- og avløpsprosjekter som utføres i regi av Stavanger kommune.

Her inngår også teknisk tilrettelegging i de kommunale utbyggings- og transformasjonsområdene, i tillegg til godkjenning og oppfølging av vann- og avløpsanlegg i private utbyggingsprosjekter. Totalt utgjør dette et årlig investeringsvolum på rundt kr 150 mill., fordelt på 30-40 prosjekter.

Plan og anlegg utfører også oppdrag for andre aktører med ansvar for infrastrukturtiltak, som Statens Vegvesen, Lyse, IVAR og ulike tele- og kabelselskaper. Koordinering av disse infrastrukturtiltakene er en viktig og utfordrende del av avdelingens oppgaver.

Prioriterte oppgaver i planperioden

Samhandling internt

Plan og anlegg arbeider med å øke samhandlingen mellom kommunens anleggslag, for å oppnå raskere framdrift og økt konkurransekraft. Prosjektet fortsetter utover i perioden.

Bedre kvalitet på prosjektene

For å nå målene om å oppnå avtalt kvalitet i prosjektene, vil avdelingen videreutvikle kvalitetssystemet med vekt på kontroll og verifikasjon, slik at man unngår feil i plan- og byggefasen.

Videreutvikling av informasjonsarbeidet i prosjektene

Det er viktig for Plan og anlegg å være tydelig og korrekt i vår kommunikasjon med berørte beboere og andre i forbindelse med gjennomføring av våre prosjekter. Arbeidet med å videreutvikle kvaliteten i informasjonsarbeidet fortsetter utover i perioden

Bedre samhandling med andre som graver

Rådmannen viderefører arbeidet i samarbeidsgruppene som vil fortsette å styrke samhandlingen mellom de ulike aktørene som tilrettelegger infrastrukturen i det offentlige rom. Arbeidet i VA-forum sammen med IVAR og eierkommunene fortsetter. Det samme gjør samarbeidet med Lyse, Telenor, Statens vegvesen og andre aktører i graveklubben, som ble opprettet i 2011.

Bedre samordning av prosjektene gir både mindre belastning for de som blir berørt av anleggsarbeidene og effektiviseringsgevinst for aktørene. Kommunen vil høste resultater av arbeidet ut over i planperioden.

Helse, miljø og sikkerhet i anleggene

I arbeidet med å levere konkurransedyktige prosjekter med høy kvalitet til rett tid, er det viktig å ikke gå på akkord med helse, miljø og sikkerhet. I tekniske produksjonsenheter som Plan og anlegg er det kontinuerlige HMS-arbeidet ekstra viktig.